

Jevgenij Nikolajev

ODSTŘELOVAČEM RUDÉ ARMÁDY

Zápisky z východní fronty
druhé světové války

Autentický příběh sovětského odstřelovačského esa z řad NKVD

Mladá fronta

Odstřelovačem Rudé armády

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.mf.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

MLADÁ FRONTA

Jevgenij Nikolajev

Odstřelovačem Rudé armády – e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Jevgenij Nikolajev

**ODSTŘELOVAČEM
RUDÉ ARMÁDY**

Jevgenij Nikolajev v osmdesátých letech jako válečný veterán, ověnčený vyznamenáními.

Jevgenij Nikolajev

ODSTŘELOVAČEM RUDÉ ARMÁDY

Zápisky z východní fronty
druhé světové války

arma & musae

Předmluva Albrecht Wacker

MLADÁ FRONTA

Přeložila Věra Vlková

Preface and main text © Dina Nikolaeva, 2017

Foreword © Albrecht Wacker, 2017

Preface, foreword and English language text

copyright © Greenhill Books, Lionel Leventhal Ltd, 2017

First published in Russian as *Sniper Duels: Stars on my Rifle*

(Yauza, Moscow, 2009)

Czech edition © Mladá fronta, 2018

Translation © Věra Vlková, 2018

ISBN 978-80-204-4890-3 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-204-5266-5 (ePDF)

ISBN 978-80-204-5265-8 (ePUB)

ISBN 978-80-204-5267-2 (Mobi)

OBSAH

<i>Úvodní slovo Diny Nikolajevové</i>	9
<i>Předmluva Albrechta Wackera</i>	11
<i>Slovo autora</i>	19
1. Nápad poručíka Butorina	22
2. Stávám se odstřelovačem	34
3. Můj první parták	47
4. Postřílej hasiče!	54
5. Každodenní život na frontě	63
6. Souboj	80
7. Nelítostný boj	98
8. Nevšední operace	112
9. Byli jsme mladí	117
10. Neočekávané setkání	124
11. Shromáždění odstřelovačů	138
12. Zpátky u pluku	156
13. „Pozvání“	170
14. Naše Žeňa	181
15. Znovu na průzkumu	188
16. Odvážná děvčata	201
17. Na návštěvě v Kirovových závodech	207
18. Od Sovětské informační kanceláře...	215
19. Taková je naše práce	244
20. O pětatřicet let později	249
21. „Podivuhodný příběh jednoho Rusa“	257

ÚVODNÍ SLOVO

Tato kniha není dílem spisovatele. Jejím autorem byl odstřelovač – tuto roli přijal za druhé světové války a nikdy z ní nevystoupil. V příběhu plném naivního heroismu se setkáváme se stárnoucím bojovníkem rozvažujícím nad svým mladším já z doby před čtyřiceti lety, snažícím se vynést na světlo válečné skutečnosti a najít ta správná slova pro zachycení svých zážitků a zkušeností.

Životopis je tak souborem vybraných vzpomínek a shrnutím zkušeností zformovaných v průběhu doby žádající si příběh vítěze. Nemohou se v něm vyskytovat žádné nejasnosti a pochybnosti, protože právě prostřednictvím těchto příslovečných slepých míst protagonista získává schopnost najít sám sebe a vytvořit si v chaosu, nesnesitelnosti a beznaději války pevnou identitu. Hrůza, bolest, zmatek a katastrofa se v této knize nevyskytují. Namísto toho je text vystavěn jako plynulá řada hrdinských činů; jako jednota matky a syna, vojáka a vlasti, soudruhů ve zbrani, velitelů a podřízených, ale také minulosti a současnosti. Právě tyto vztahy, spolu s působivým souborem fotografií, dokumentů, úryvků ze sovětského tisku a soukromé korespondence, nám poskytují možnost hlubšího vhledu do válečné reality.

S anglickým vydáním této knihy část historie naší země neočekávaně překračuje hranice. Nikolajevův příběh získává zcela nové publikum a pozbývá své průhlednosti

a banálnosti, které obvykle tento typ literatury provázejí v Rusku. Prostřednictvím překladu se tato kniha stává originálním historickým dokumentem.

Jednotlivé epizody válečných bojů z let 1941 až 1945 autor o mnoho let později výrazným způsobem upravil – čtyřicet let po skončení války, v mírových dobách, v předvečer „perestrojky“ a zániku SSSR. Události uchovávané v paměti po dlouhá desetiletí a zevrubně popsané v této knize uvádějí čtenáře 21. století do světa osobitého představitele odstřelovačů Velké sovětské vlasti; Nikolajejova slova zprostředkovávají ucelený a autentický soubor jeho zážitků a zkušeností.

Dina Nikolajejová
vnučka Jevgenije Nikolajejova

PŘEDMLUVA

Jevgenij Nikolajev byl příslušníkem sovětského Lidového komisariátu vnitřních záležitostí (NKVD – Narodnyj komissariat vnutrennich děl). V letech 1941 a 1942 bojoval na Leningradském frontu. Na ruském seznamu odstřelovačů druhé světové války, kteří dosáhli největšího počtu potvrzených zásahů, je uveden pod číslem 32.

Záhy pro rozpadu Sovětského svazu se ruští historikové poprvé zapojili do kritické diskuse o historii země. Pro výzkum se otevřely archivy a byl umožněn přístup cizím historikům s cílem získat objektivní pohled na minulost. Tato nová transparentnost však neměla dlouhého trvání. Nástup Vladimira Putina k moci s sebou přinesl opětné uzavření archivů a návrat k propagandě, která měla obnovit obraz slávy Ruska. Seriózní historiografie dodnes zůstává nezmapovaným územím.

Nikolajevův životopis je pozoruhodnou ukázkou sovětské propagandistické literatury založené na historické dezinterpretaci. Text – který byl s pomocí novinářů vytvořen kolem roku 1980, desítky let po událostech, jimiž se zabývá – je proto třeba přijímat kriticky. Tvrdí se nám například, že Finsko zaútočilo na Sovětský svaz, zatímco pravda je taková, že Sovětský svaz napadl Polsko a Finsko, aby získal nazpět území, která měl ve svém držení před první světovou válkou.

NKVD se tu neustále prezentuje jako neškodné jednotky ušlechtilých morálních hrdinů, zatímco ve skutečnosti

to byla stalinistická organizace krvelačného teroru přímo zodpovědná za smrt 3 000 000 sovětských občanů a cizinců. NKVD by bylo možné přirovnat k německým Waffen-SS: obojí jednotky systematicky likvidovaly každého, koho považovaly za nepřítele státu. Počítaje v to i katyňský masakr, kdy NKVD povraždila desetitisíce polských vojáků. Přestože odnož tajné služby NKVD „Smerš“ (zvláštní jednotky sovětské vojenské kontrarozvědky) byla proslulá svou brutalitou, čtenář se tu nesetkává prakticky s žádnou kritikou její činnosti. Tak to chodilo tam, kde Nikolajev sloužil.

Zabíjení fašistů je glorifikováno jako sport „pravých mužů“. Fašisté jsou vykresleni jako tupá zvířata krácející v řadě za sebou na jatka, aniž by si byla vědoma svého osudu. Pro sovětské odstřelovače se používají označení jako „likvidátoři fašistického moru“. Takovému propagandistické slogany odhalují životopisce, jehož vzpomínky jsou v dokonalém souladu se stalinistickým záměrem redukovat každého protivníka v objekt nedůstojný člověka.

Přestože v případě německých odstřelovačů stojících proti Sovětům šlo o pověstná esa dopravená z Berlína a vybavená špičkovou technikou, jako třeba telefonním spojením do jejich palebného postavení, jsou v porovnání se Sověty vykresleni jako mnohem podřadnější. Odstřelovač sovětské NKVD naopak sestřelí nepřátelské letadlo jediným výstřelem z pušky Mosin ráže 7,62 mm.

Toto exaltované vlastenectví není o nic menší ani tam, kde jde o autorovy vlastní činy. Vzpomíná, že při jediném přepadu postřílel jedenáct fašistů, jednoho po druhém, včetně dvou plukovníků a generála, který právě přijel

na frontu na inspekci předních linií. Patos ještě narůstá, když jeho prvním krokem po této události je informovat svou milovanou matku o tom, jak jakožto poslušný syn plní svou povinnost vůči své vlasti a rodině.

Volné nakládání s pravdou se promítá do autobiografických vzpomínek, v nichž sovětský voják hraje úlohu morálního hrdiny. Je to muž odhodlaný sloužit své vlasti bez jakýchkoliv ohledů na své osobní pohodlí nebo život. Podle Nikolajeva se sovětsí odstřelovači vydávali na své mise bez zásob potravin nebo vody – přepychu, který by mohl odvádět jejich pozornost od cíle samotného. Nikolajevovo palebné postavení bylo jeho domovem naplněným hladováním a dehydratací. Setrval v něm, dokud nemohl svému majorovi, k němuž choval hlubokou úctu, položit k nohám celou řadu mrtvých fašistů.

Později je Nikolajev zraněn. Nemělo by být překvapující, že dokonce i u tohoto traumatického zážitku dominují projevy vlastenectví. Posuďte popis situace, jak hodinky, které mu věnovala armáda a které nosí v kapse u kalhot, po zásahu střepinou granátu končí v jeho žaludku, třebaže utrpěl ještě další zranění, tříštivou střelou do paže. Nikolajev pokračuje v boji, aby zachránil život poručíka, a teprve potom vyhledá lékařskou pomoc. Triumfální oblouk je dostavěn, když se čtenář dozví, že o zraněného pečují vynikající chirurg a že s pomocí virtuózního hodináře, který je náhodou přítomen, tyto dva úspěšně vyjmou všechny části hodinek i střepinu z Nikolajevových útrob.

Nikolajevovo líčení je účelové a nese znaky permanentní podjatosti, což od čtenáře vyžaduje značnou shovívavost a také vysokou odolnost vůči takovému

Odstřelovačem Rudé armády

způsobu ovlivňování. Je to fascinující příklad sovětské vojenské literatury, a to právě zásluhou autorovy loajálnosti a bezpodmínečného vlastenectví.

Albrecht Wacker

*Věnováno světlé památce mé matky
Anny Lukiničny Nikolajevové, která mě vychovala,
abych se stal takovým, jaký jsem.
Jenom díky její nekonečné mateřské lásce
jsem na frontě přežil a vrátil se zpátky domů.*

*Další válka
Další blokáda
Je možné na ně ale zapomenout?
Nejednou slyším:
„Netřeba,
Netřeba jítřit staré rány.
Vždyť pravda je, že jsme už znaveni
Příběhy o válce.
A o blokádě přečetli jsme
Už veršů víc než dost.“*

*A může zdát se,
Že tahle slova
Jsou pravdivá a bezesporná.
Však má-li tohle pravda být,
Pak tato pravda
Pravdou není!*

*Ne bez důvodu tvrdit chci,
Že tuhle válku nelze zapomenout:
Vždyť právě vzpomínky
Jsou naším svědomím.
Jsou pro nás nezbytné,
Jsou zdrojem naší síly...*

Jurij Voronov

Nikolajev se svou ženou Taťánou a dcerou Olgou.

SLOVO AUTORA

Díky povzbuzování a podpoře Konstantina Simonova, velkého spisovatele a básníka zabývajících se tímto významným válečným obdobím, jsem sebral odvahu napsat knihu o válce a jako moto jsem si vybral verše leningradského básníka Jurije Voronova, které se mi zapsaly hluboko do srdce. Nejen proto, že na tuhle válku by se nemělo zapomenout, ale také proto, že můj příběh by mohl být přínosem pro naši novou dorůstající generaci.

Absolvoval jsem obrovskou školou života a války, jako řadový voják, který prošel celou cestu od Narvské triumfální brány v Leningradu až k Braniborské bráně v Berlíně, přestál jsem se svými spolubojovníky celých 900 dnů blokády a chtěl bych se s mladými lidmi podělit o své zkušenosti z let, která byla pro naši vlast nejnáročnější, kdy se každý z nás podrobil zkoušce odvahy, věrnosti a oddanosti. Prostřednictvím svého vyprávění jsem chtěl odkrýt ještě jednu stránku historie Velké vlastenecké války, a to jak se rodilo odstřelovačské hnutí a jak se v obleženém Leningradu rozrostlo do obrovských rozměrů a sehrálo významnou úlohu v poziciční „zákopové válce“ kolem obklíčeného města.

Váleční veteráni stárnou. Od doby, o níž se mluví v knize *Zvezdy na vintovke* (*Hvězdy na pušce*), už uplynulo téměř padesát let. Je to v podstatě výpověď o počátcích války, o jejím prvním roce – nejtěžším období v obleženém

Na konci války sloužil Nikolajev u dělostřelecké jednotky a zde je v uniformě kapitána dělostřelectva se všemi řády a vyznamenáními.